

Fundacja Greenmind
Kaleńska 7 m.33
04-367 Warszawa
tel./faks (22) 810 49 87
KRS 0000365733

Warszawa, dnia 01 grudnia 2015 r.

WPan
mgr inż. Cezary Świstak
Dyrektor
Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
w Białymstoku

W nawiązaniu do ogłoszenia Dyrektora RDLP w Białymstoku z dnia 10.11.2015 o udostępnieniu do konsultacji społecznych materiałów aneksu do planu urządzania lasu Nadleśnictwa Białowieża sporządzonego na lata 2012 – 2021 oraz aneksu do Prognozy oddziaływania planu na środowisko, Fundacja Greenmind stwierdza, że przedstawione w ww. materiałach propozycje zmian w Planie Urządzania Lasu (PUL) Nadleśnictwa Białowieża na lata 2012-2021, dotyczące lat 2006-2021, stanowią naruszenie przepisów:

- art. 6 ust. 2 oraz art. 6 ust. 3 Dyrektywy Rady 92/43/EWG (tzw. Dyrektywy Siedliskowej) transponowanych do prawa krajowego zapisami art. 33 *Ustawy o ochronie przyrody* (dalej: UOP).
- porozumienia zawartego w 2014 r. przez Rzeczpospolitą Polską z UNESCO w sprawie ochrony Puszczy Białowieskiej jako miejsca w pisanego na Listę Światowego Dziedzictwa Ludzkości (*UNESCO World Heritage List*).

W konsekwencji, zatwierdzenie aneksu do PUL dla Nadleśnictwa Białowieża w proponowanej postaci będzie stanowić intencjonalne, świadome naruszenie prawa.

Uzasadnienie

Oryginalny PUL Nadleśnictwa Białowieża na lata 2012-2021 zatwierdzony przez Ministra Środowiska w dn. 09.10.2012 przewidywał etat pozyskania drewna wynoszący 63 471 m³ grubizny netto na 10 lat. W tej liczbie użytki rębne stanowiły 771 m³, a przedrębne 62 700 m³. Użytkowanie główne było przewidziane do realizacji na powierzchni 2482,31 ha, (tj. 20,74% powierzchni leśnej zalesionej Nadleśnictwa).

Aneks do PUL Nadleśnictwa Białowieża na lata 2012-2021 przewiduje etat pozyskania drewna wynoszący 317 894 m³ grubizny netto na 6 lat (użytki rębne 223 094 m³, przedrębne 94 800 m³) przewidziane do realizacji na powierzchni 6922,26 ha. Zaplanowane zabiegi obejmują również wydzielenia z drzewostanami ponad stuletnimi oraz wydzielenia z priorytetowymi siedliskami przyrodniczymi 91D0, 91E0 oraz 91I0 w znaczeniu dyrektywy siedliskowej.

Z zestawienia powyższych liczb wynika, że w dokumencie oryginalnym średnie roczne pozyskanie drewna w PUL 2012-2021 planowane było na poziomie 6347 m³ netto, zaś aneks zwiększa je do 52 982 m³ netto, tj. ponad ośmiokrotnie. Równolegle, odsetek powierzchni nadleśnictwa objęty cięciami wzrósł z 21% do 58%. Oznacza to drastyczny wzrost intensywności użytkowania drzewostanów na terenach objętych ochroną jako obszar Natura 2000 "Puszcza Białowieska" PLC200004. Podstawową przesłanką zwiększenia pozyskania drewna, deklarowaną w *Ekspertyzie na potrzeby aneksu do Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Białowieża* przygotowanej na zlecenie RDLP Białystok jest konieczność zahamowania gradacji kornika drukarza.

1. Naruszenie integralności obszaru Natura 2000

Dramatyczny wzrost pozyskania drewna z obszaru Natura 2000, w szczególności masowe pozyskanie zamierających świerków, uzasadniane potrzebami przeciwdziałania gradacji kornika, jest rażącym naruszeniem integralności obszaru (*site integrity*) rozumianej jako zachowanie kluczowych struktur i procesów kształtujących funkcjonowanie lokalnego ekosystemu i stanowiącej podstawowy cel ochrony obszarów Natura 2000. Drzewostany iglaste, w tym świerkowe i z dużym udziałem świerka wyewoluowały w warunkach ciągłej koegzystencji z owadami wykorzystującymi drewno jako swój podstawowy pokarm. Koewolucja drzew iglastych i żerujących na nich korników obejmuje jako zjawisko normalne i typowe występowanie fazy masowego namnażania chrząszczy, prowadzące do zamierania dużych fragmentów drzewostanów, po których następuje faza spontanicznej, wieloletniej regeneracji drzewostanu (Lindenmayer i in. 2008), obejmującej nie tylko świerki, ale i inne gatunki drzew (Smit i in. 2012). Gradacje kornika drukarza i późniejsze odnowienie świerków są więc typowym procesem ekologicznym zapewniającym cykliczne odnawianie się płatów drzewostanów, połączonym z fazą wyraźnego wzrostu różnorodności biologicznej na terenach dotkniętych masowym zamieraniem drzew (Beudert i in. 2015). Kornik drukarz pełni więc w ekosystemach borowych rolę gatunku zwornikowego (*keystone species*), kształtującego w dłuższej perspektywie czasu dynamikę kluczowych struktur i procesów w tych drzewostanach (Muller i in. 2008). Korniki oddziałują selektywnie na wybrane cechy drzew rodzicielskich, promując ich adaptację do zmieniających się warunków (Knapp i in. 2012, Millar i in. 2012). Traktowanie kornika jako szkodnika wymagającego zwalczania odzwierciedla spojrzenie z perspektywy hodowli lasu i produkcji drewna, nie jest jednak uzasadnione w kontekście ochrony różnorodności biologicznej i zachowania spontanicznych procesów ekologicznych. Prowadzenie wielkoskalowych działań z zakresu hodowli lasu (rębnie obejmujące 58% powierzchni leśnej) nie jest więc możliwe do przeprowadzenia bez złamania zapisów art. 6 ust.2 oraz ust. 3 Dyrektywy Siedliskowej i art. 33 UOP regulujących niezbędne wymogi ochrony przyrody na obszarach Natura 2000.

2. Zagrożenie dla właściwego stanu ochrony gatunków

Proponowana w aneksie PUL masowa wycinka zainfekowanych przez kornika drukarza świerków, jak również martwych drzew z innych gatunków, stanowi drastyczną ingerencję w siedliska występowania szeregu chronionych dyrektywą siedliskową i dyrektywą ptasią gatunków zwierząt, prowadzącą do pogorszenia właściwego stanu ich ochrony w rozumieniu art. 1 pkt i dyrektywy siedliskowej oraz art. 5 ust. 24 UOP. Wycinka i usuwanie z terenu lasu zamierających drzew, w szczególności świerków stanowi celowe i bezpośrednie niszczenie siedlisk niezbędnych dla występowania saproksylicznych chrząszczy (zagłębka bruzdkowanego, ponurka Schneidera, zgniotka

cynobrowego, bogatka wspaniałego, pachnicy dębowej) oraz dzięcioła trójpalczastego i dzięcioła biało brzietego - gatunków stanowiących przedmiot ochrony w obszarze Natura 2000 PLC200004. Co więcej, masowe usuwanie zamierających i martwych drzew zaburza naturalną dynamikę siedlisk tych gatunków, gdyż w warunkach naturalnych proces zamierania i rozkładu martwych drzew trwa szereg lat. Usuwanie zamierających i martwych drzew upośledza również możliwości odnawiania się siedlisk niezbędnych dla utrzymania żywotnych populacji wymienionych gatunków. Powyższe działania oznaczają więc wielkoskalowe złamanie art. 6 ust.2 oraz ust. 3 Dyrektywy Siedliskowej i art. 33 UOP regulujących niezbędne wymogi ochrony przyrody na obszarach Natura 2000.

W przypadku dzięcioła trójpalczastego, negatywny wpływ gospodarki leśnej na stan ochrony gatunku potwierdzają dedykowane badania przeprowadzone w Puszczy Białowieskiej (Kajzer i Sobociński 2012, Wesołowski i in. 2005). Gatunek ten wielokrotnie rzadziej zakłada gniazda w oddziałach, gdzie w ostatnich latach prowadzono wyręb drzew i oddziaływanie to utrzymuje się przez szereg lat. Podobnie, dzięcioł ten gniazdował głównie w wydzieleniach, gdzie drzewostan świerkowy w wieku powyżej 100 lat stanowił przynajmniej 30% powierzchni (Kajzer i Sobociński 2012). Nie ma zatem wątpliwości, że zaplanowane w Aneksie PUL wielkoskalowe usuwanie świerków, nie omijające drzewostanów stuletnich, obejmujące blisko 60% powierzchni nadleśnictwa będzie stanowiło czynnik eksterminacji lokalnej populacji dzięcioła trójpalczastego, zagrażając trwałości tejże populacji w obszarze Natura 2000 .

Również dzięcioł biało brziety, drugi z cennych gatunków dzięciołów był w Puszczy Białowieskiej obiektem intensywnych badań naukowych wykazujących, że gatunek ten gniazduje głównie w płatach z ponadprzeciętną ilością martwego drewna (Kajzer i Sobociński 2012). Dzięcioł biało brziety preferencyjnie żeruje na martwych drzewach (Czeszczewik 2009), a wskaźniki jego liczebności są negatywnie skorelowane z natężeniem prowadzonej gospodarki leśnej w Puszczy Białowieskiej (Walankiewicz i in. 2010). Rozległa wycinka drzew, obejmująca "przebudowę" grądów i pozyskanie ok. 30 000 m³ drewna drzew liściastych (obok blisko 300 000 m³ drewna drzew iglastych) będzie z pewnością stanowiła zagrożenie dla właściwego stanu ochrony tego gatunku w obszarze Natura 2000.

3. Złamanie reżimów ochronnych uzgodnionych z UNESCO

Aneks PUL przewiduje rozległe wycinki drzew na obszarach nadleśnictwa Białowieża, które zostały wskazane w dokumentacji Miejsc Światowego Dziedzictwa UNESCO jako strefa "*partial protection II*", w której nie są dozwolone zabiegi polegające na wycince drzew, także cięcia sanitarne. Stanowi to naruszenie przyjętych w 2014 r. zobowiązań Polski i Białorusi względem UNESCO, związanych z nominacją obszaru Puszczy Białowieskiej na listę *World Heritage Sites* (patrz: <<http://whc.unesco.org/uploads/nominations/33ter.pdf>>).

4. Niemożliwość opanowania gradacji kornika

Podstawowym deklarowanym powodem planowanego radykalnego zwiększenia pozyskania drewna w nadleśnictwie Białowieża jest potrzeba opanowania gradacji kornika drukarza. Jednakże badania naukowe wskazują, że brak jest dowodów, iż wycinka zainfekowanych drzew w ramach tzw. cięć sanitarnych w połączeniu z innymi metodami z zakresu hodowli lasu faktycznie stanowi efektywną metodę opanowania gradacji korników (Six i in. 2014). Modele demograficzne wykazują, że

opanowanie gradacji kornika drukarza z pomocą cięć sanitarnych jest możliwe jedynie w sytuacji, gdy obejmują one przynajmniej 80% zainfekowanych drzew, a z wyciętych drzew usuwanych jest 100% korników (Fahse i Heurich 2011). Taka efektywność wykrywania i zwalczania kornika w Puszczy Białowieskiej jest niemożliwa do osiągnięcia, m. in. z powodu (a) niepełnej wykrywalności zainfekowanych drzew rosnących w warunkach rozproszenia w drzewostanach liściastych, (b) programowego odstąpienia od wycinki drzew w Białowieskim Parku Narodowym i rezerwach na terenie lasów gospodarczych, (c) problemów logistycznych z terminowym usuwaniem wydzielającego się w ogromnej skali posuszu, (d) faktycznego zaniechania korowania większości wycinanych obecnie w Puszczy świerków, połączonego z pozostawianiem drewna na sągach w lesie, co oznacza efektywne odstąpienie od zabijania korników w pozyskanym drewnie. W tej sytuacji, prowadzone obecnie i przewidziane dalej w Aneksie PUL cięcia sanitarne świerków nie są w stanie ograniczyć gradacji kornika drukarza. Wygaśnięcie gradacji nastąpi wskutek działania czynników naturalnych, niezależnie od interwencji polegającej na cięciach sanitarnych, tak jak to miało miejsce w niezliczonych przypadkach w trwającej miliony lat koewolucji korników i drzewostanów borowych.

W tej sytuacji, proponowana w Aneksie PUL intensywna wycinka drzew w nadleśnictwie Białowieża nie może być uzasadniana potrzebami "ochrony lasu" i "zahamowania gradacji kornika drukarza". I rzeczywiście, w ramach proponowanego etatu samych cięć rębnych (bez użytkowania przedrębego), aż 30% miąższu wycinanego drewna stanowi sosna (z modrzewiem; *Ekspertyza...* s. 61 i s. 66), która zasadniczo nie ma znaczenia w dynamice gradacji kornika. Dalszych 14% etatu cięć rębnych stanowią drzewa liściaste, głównie przewidziane do wycinki w ramach planowanej "przebudowy" drzewostanów grądowych - siedliska priorytetowego z punktu widzenia wymogów Dyrektywy Siedliskowej. Świerk stanowi niewiele ponad połowę planowanych w Aneksie PUL użytków rębnych. Co więcej, *Ekspertyza* przewiduje, że całkowita miąższowość świerka, który wydzieli się w wyniku gradacji będzie wynosić 65 000-250 000 m³, podczas gdy planowane na 6 najbliższych lat w Aneksie PUL pozyskanie całkowite grubizny netto wynosi ok. 318 00 m³. Zatem zainfekowane świerki stanowią będą przeciętnie jedynie 50% planowanego pozyskania grubizny, a w wariantcie optymistycznym - jedynie 20% pozyskania planowanego w Aneksie PUL.

Wszystkie zestawione powyżej informacje jasno dowodzą, że opanowanie gradacji kornika nie może być traktowane poważnie jako przesłanka dramatycznego wzrostu pozyskania drewna zaplanowanego w Aneksie do PUL. Jasne jest również, że postulowana "ochrona lasu" oznacza przede wszystkim ochronę drzewostanów intensywnie użytkowanych gospodarczo w ramach tzw. sylwikultury (Puettmann i in. 2009), a nie ochronę ekosystemów leśnych kształtowanych przez naturalne procesy, jakiej wymaga Puszcza Białowieska. Kwintesencją tego podejścia do użytkowania lasu jest fragment *Prognozy*, w którym stwierdzono iż "zaniechanie zabiegów hodowlano-ochronnych, o charakterze sanitarnym, może spowodować daleko posunięte zmiany w strukturze pionowej jak i poziomej zespołów leśnych oraz przyczynić się do zubożenia gatunkowego. Utrzymać odpowiednią strukturę lasu można jedynie przez stosowanie odpowiednich zabiegów hodowlano-ochronnych". Pozostawiając na boku rażącą niezgodność z prawdą twierdzenia o zubożeniu gatunkowym w wyniku gradacji kornika (patrz wyniki z Lasu Bawarskiego: Beudert i in. 2015), przytoczone zdanie jest wyznaniem kuriozalnej wiary, iż niemożliwe jest istnienie trwałych ekosystemów leśnych bez "zabiegów hodowlano-leśnych".

5. Zła prognoza oddziaływania Aneksu PUL na środowisko i obszary Natura 2000

Towarzysząca *Ekspertyzie na potrzeby aneksu do Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Białowieża* prognoza oddziaływania projektowanego aneksu na środowisko oraz na obszary Natura 2000 nie spełnia kryteriów tzw. adekwatnej oceny planów i przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na obszary Natura 2000, wskazanej w art. 3 ust. 3 Dyrektywy Siedliskowej i art. 33 UOP. Najważniejsze braki i błędy Prognozy są omówione poniżej

5. 1. Zakres Prognozy nie jest zgodny z Postanowieniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 4 sierpnia 2015 roku uzgadniającym zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko aneksu do planu urządzania lasu dla Nadleśnictwa Białowieża (znak: WPN.611.22.2015.AP)

5. 2. Prognoza nie zawiera prawidłowej oceny wpływu na przedmiot ochrony i integralność obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004, w szczególności:

Oddziaływania przedsięwzięć, planów i programów (rozdział 6 EKSPERTYZY NA POTRZEBY ANEKSU DO PLANU URZĄDZANIA LASU NADLEŚNICTWA BIAŁOWIEŻA: OPIS ZADAŃ GOSPODARCZYCH ZAPROJEKTOWANYCH DO KOŃCA 2021 ROKU ma z pewnością charakter planu) na obszary Natura 2000 muszą być rozpatrywane w kontekście przedmiotu ochrony, a więc siedlisk i gatunków, dla ochrony których obszar został wyznaczony. Pod pojęciem integralności obszaru rozumie się konieczność zachowania:

- właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, który wg art. 1 Dyrektywy Siedliskowej oznacza sytuację, gdy jednocześnie naturalny zasięg siedlisk przyrodniczych i ich powierzchnia w obrębie tego zasięgu nie zmniejszają się, specyficzna struktura i funkcje konieczne do długotrwałego zachowania siedliska przyrodniczego istnieją i prawdopodobnie będą istnieć w dającej przewidzieć się przyszłości oraz stan ochrony gatunków typowych dla siedliska jest właściwy (korzystny).
- właściwego stanu ochrony gatunków, który wg art. 1 Dyrektywy Siedliskowej oznacza sytuację, gdy jednocześnie liczebność populacji danego gatunku nie zmniejsza się w sposób ciągły (teraz lub w dającej się przewidzieć przyszłości), istnieje wystarczająco duża powierzchnia siedlisk niezbędnych do podtrzymania stabilnej liczebności gatunku oraz zasięg występowania gatunku nie zmniejsza się w sposób ciągły.
- kluczowych struktur i procesów będących podstawowym warunkiem zachowania siedlisk i gatunków.

W Prognozie nie rozpoznano stanu siedlisk, stanu gatunków typowych dla tych siedlisk i gatunków będących przedmiotem ochrony. Nie oceniono wpływu planowanych zadań gospodarczych na liczebność lokalnych populacji tych gatunków (nie oceniono wpływu żywotność populacji). Tym samym Prognoza w części ocennej dotyczącej przedmiotu ochrony i integralności obszaru PLC200004 jest niezgodna z art. 6 ust. 3 Dyrektywy Siedliskowej oraz przez wskazane braki uniemożliwia wykluczenie naruszenia tego artykułu i art. 33 Ustawy o ochronie przyrody:

„1. Zabrania się, z zastrzeżeniem art. 34, podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności

1) pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub

2) wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub

3) pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

(...).

3. Projekty polityk, strategii, planów i programów oraz zmian do takich dokumentów a także planowane przedsięwzięcia, które mogą znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, a które nie są bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub obszarów, o których mowa w ust. 2, lub nie wynikają z tej ochrony, wymagają przeprowadzenia odpowiedniej oceny oddziaływania na zasadach określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko¹.”

5.3. Prognoza, także w części poświęconej wpływowi na cele ochrony i integralność obszaru Natura 2000 PLC, zawiera istotne braki w rozpoznaniu stanu środowiska, na który wpływ powinna oceniać, m.in.:

- drzewostany – „ponieważ nie była prowadzona pełna inwentaryzacja, niemożliwe jest przedstawienie pełnych danych wg stanu na 10.2015 r.”,
- siedliska przyrodnicze z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej – „ponieważ nie była prowadzona inwentaryzacja siedlisk przyrodniczych a zwłaszcza ich stanu, niemożliwe jest przedstawienie wiarygodnych danych wg stanu na 10.2015 r.”,
- zwierzęta, w szczególności gatunki chronione – „obszar nadleśnictwa nie posiada pełnej bazy przestrzennej rozmieszczenia zwierząt (w tym chronionych)”,
- gatunki roślin będące przedmiotem ochrony w sieci Natura 2000 – „na terenie Nadleśnictwa Białowieża występują trzy gatunki roślin będące przedmiotem ochrony w obszarze Natura 2000 PLC200004 Puszcza Białowieska (...). Populacja tych gatunków jest nieliczna i słabo rozpoznana. Przed przystąpieniem do prac leśnych należy wyraźnie oznaczyć znane stanowiska oraz zlustrować teren w poszukiwaniu nowych.”.

Tym samym sformułowane w niej oceny a właściwie wnioski i stwierdzenia są obarczone niepewnością w stopniu znaczącym, upośledzającym proces oceny strategicznej i podważającym wartość dokumentu. Braki w rozpoznaniu stanu środowiska, stanu siedlisk i procesów w nich zachodzących niezbędnych dla funkcjonowania siedlisk i gatunków z nimi powiązanych, liczebności i rozmieszczenia gatunków w odniesieniu do przedmiotu ochrony obszaru Natura 2000 są podstawą do stwierdzenia uzasadnionej wątpliwości co do możliwości wykluczenia negatywnego wpływu na przedmiot ochrony i integralność tego obszaru. Przywołując art. 6 ust. 3 Dyrektywy Siedliskowej „właściwe władze krajowe wyrażają zgodę na ten plan lub przedsięwzięcie dopiero po upewnieniu się, że nie wpłynie on niekorzystnie na dany teren”, kierując się zasadą przezorności, wobec wskazanych braków zgoda na realizację zadań gospodarczych zdefiniowanych w EKSPERTYZIE NA POTRZEBY ANEKSU DO PLANU URZĄDZANIA LASU NADLEŚNICTWA BIAŁOWIEŻA nie może zostać wydana.

5. 4. Zawarte w Prognozie wnioski w zakresie oddziaływania na siedliska przyrodnicze nie zostały poparte dowodami na ich prawdziwość, i tak:

¹ Dalej jako UOOS

- na 93,04% siedliska 91D0 Bory i lasy bagienne w EKSPERTYZIE zaplanowano trzebieże – Prognoza nie wyjaśnia w żaden sposób dlaczego prowadzenie działań hodowlano-ochronnych na taką skalę i w terenie podmokłym nie wpłynie negatywnie na stan siedliska (ograniczono się do stwierdzenia „zaprojektowane trzebieże nie wpłyną negatywnie na stan zachowania siedliska”);
- na 48,93% siedliska 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe w EKSPERTYZIE zaplanowano trzebieże – Prognoza nie wyjaśnia w żaden sposób dlaczego prowadzenie działań hodowlano-ochronnych na taką skalę i w terenie podmokłym nie wpłynie negatywnie na stan siedliska (ograniczono się jedynie do stwierdzenia „zaprojektowane zabiegi nie wpłyną negatywnie na stan zachowania siedliska”). Prognoza nie odnosi się do potencjalnego zagrożenia dla tego siedliska określonego w Planie Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004: usuwanie zamierających drzew.

5. 5. Wobec celów EKSPERTYZY przywoływanych w Prognozie, związanych z gradacją kornika drukarza, „która miejscami przybrała charakter kłęski” nie jest zrozumiałe dlaczego w ramach zadań gospodarczych wymienia się te związane z siedliskiem 91I0 Ciepłolubne dąbrowy, zaplanowane na całej powierzchni, nie związane z opanowywaniem gradacji. Prognoza powinna zwracać uwagę na ten aspekt.

5.6. Prognoza stwierdza, że skutkiem działań hodowlano-ochronnych na siedlisku 9170 Grąd subkontynentalny „będzie nie tylko przeciwdziałanie skutkom gradacji kornika, ale też procesom nadmiernej ekspansji graba oraz wzbogacenie składu gatunkowego i poprawa struktury pionowej”. Należy zwrócić uwagę, że w tym miejscu **Prognoza zupełnie ignoruje konieczność oceny wpływu planowanych na 91,61% powierzchni siedliska 91D0 działań, w tym trzebieży, uprzątania płazowin i rębni (także w drzewostanach 100 letnich bez względu na stopień ich uszkodzenia) na właściwy stan siedliska będącego przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 a nie na kondycję lasu gospodarczego.** Właśnie przewidywane efekty – zmiana składu gatunkowego, zmiana struktury pionowej, zahamowanie procesów sukcesji, ograniczenie przyrostu martwego drewna i zaplanowane rębnie na 18,3% powierzchni siedliska świadczą, że wdrożenie zapisów EKSPERTYZY będzie oddziaływać na jego stan, a tym samym na integralność obszaru Natura 2000.

Nie można zgodzić się również ze stwierdzeniem, iż „skutkiem zaniechania działań hodowlano-ochronnych [w grądach] byłby ponadnormatywny opad substancji organicznej, prowadzący do zakwaszenia wierzchnich warstw gleby, wód powierzchniowych a nawet gruntowych”. Badania naukowe prowadzone w warunkach gradacji korników w Europie i poza Europą dowodzą, że zmiany w składzie chemicznym gleby i wód gruntowych na terenach objętych gradacją są bardzo złożone, często specyficzne dla konkretnej lokalizacji. Ewentualny wzrost kwasowości bywa w takich sytuacjach często buforowany silnym uwalnianiem kationów potasu i wapnia z opadających igieł, co powoduje obniżenie miana kationów aluminium i wodoru, a w efekcie - podwyższenie (a nie obniżenie) pH gleby (Kana i in. 2012, Xiong i in. 2011). Nie ma więc podstaw, by *a priori* przyjąć, że zamieranie pojedynczych świerków w grądach będzie powodować niekorzystne oddziaływania dla tych siedlisk.

5.7. W odniesieniu do wpływu na przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 PLC 200004 Puszcza Białowieska: sóweczki, dziecięta średniego, dziecięta trójpalczastego, pachnicy dębowej, bogatka wspaniałego, zgmiotka cynobrowego, ponurka Schneidera, zagłębka bruzdkowanego w Prognozie

napisano „(...) nie da się wykluczyć pojedynczych przypadków wpływu ich na [na ich] siedlisko. Do egzystencji potrzebują one starych drzewostanów z udziałem martwych i zamierających drzew. Pozostawienie części drzewostanów z zamierającymi drzewami spowoduje, że realizacja Ekspertyzy nie będzie miała istotnego wpływu na te gatunki”. Należy zwrócić uwagę, iż informacja o pozostawieniu drzewostanów z zamierającymi drzewami jest deklaracją bez pokrycia. Zarówno EKSPERTYZA, jak i Prognoza nie podają informacji gdzie takie drzewostany zostaną zachowane, na jakiej powierzchni, w jakim składzie (świerki? drzewa liściaste?). Prognoza nie wyjaśnia jak to bliżej niedoprecyzowane pozostawienie drzewostanów miałyby zapewnić właściwy stan ochrony wymienionych gatunków, wobec zadań hodowlano-ochronnych zaplanowanych na siedliskach ich występowania – czy prognozujący spodziewają się przeniesienia osobników wymienionych gatunków ptaków i chrząszczy do pozostawionych w niedookreślonych lokalizacjach enklaw?. Nie można nie zauważyć, że dla tych gatunków **nie jest możliwe przy realizacji planowanych działań wykluczenie znaczącego negatywnego oddziaływania na właściwy stan ochrony**. Określenie tego wpływu w Prognozie na „warunkowo nieistotny” należy ocenić jako próbę ucieczki przed jednoznacznym stwierdzeniem. Dowodzi tego bardziej szczegółowy fragment oceny dotyczący dzięcioła trójpalczastego.

5.8. W Prognozie poświęcono dzięciołowi trójpalczastemu zaskakujący niespójnością fragment² „Ekspertyza powstała by powstrzymać gradację kornika drukarza, która powoduje rozpad drzewostanów na dużych powierzchniach. Zatrzymanie tego zjawiska będzie korzystne dla ekosystemów leśnych, a zatem i dla organizmów tu egzystujących. Niektóre gatunki, takie jak dzięcioł trójpalczasty, które chwilowo korzystają z zaistniałej sytuacji. Jednak w perspektywie czasu ich populacja załamie się na skutek drastycznych zmian ilościowych i jakościowych w łańcuchu pokarmowym. Dlatego im wcześniej uda się zatrzymać proces rozpadu drzewostanu tym będzie to korzystniejsze dla świata zwierzęcego”. W ten karkołomny sposób, Prognoza próbuje uniknąć wskazania znaczącego negatywnego oddziaływania na populację dzięcioła trójpalczastego i innych gatunków zwierząt związanych z zamierającym i martwym drzewostanem na skutek realizacji zamierzeń hodowlano-ochronnych wskazanych w EKSPERTYZIE. Wszystkie one mają na celu zatrzymanie gradacji kornika, usunięcie drzew zainfekowanych, eliminację drzewostanów martwych i zamierających, ograniczają więc nie tylko bazę pokarmową, ale i bezpośrednio niszczą siedlisko.

5.9. Art. 52 ust. 2 UOŚ mówi co prawda, iż: „W prognozie oddziaływania na środowisko, o której mowa w art. 51 ust. 1, uwzględnia się informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już, dokumentów powiązanych z projektem dokumentu będącego przedmiotem postępowania”, nie należy jednak tego rozumieć jako przyzwolenie na wypełnianie Prognozy odnośnikami typu „zapisy opisane w Prognozie na lata 2012-2021 nie uległy zmianie” zamiast faktyczną treścią. Należy zwrócić uwagę, że Prognoza oddziaływania na środowisko EKSPERTYZY NA POTRZEBY ANKESU DO PLANU URZĄDZANIA LASU NADLEŚNICTWA BIAŁOWIEŻA, której elementem jest OPIS ZADAŃ GOSPODARCZYCH ZAPROJEKTOWANYCH DO KOŃCA 2021 ROKU powinna być spójnym dokumentem. Projekt planu wraz z Prognozą jest bowiem przedmiotem konsultacji. Przedkładając w konsultacjach społecznych Prognozę zawierającą liczne odwołania do Prognozy oddziaływania na środowisko Planu Urządzania Lasu Nadleśnictwa

² pisownia oryginalna

Białowieża z roku 2011 przedłożono *de facto* dokument niepełny, upośledzając proces konsultacji społecznych.

Konkluzje

Podsumowując, Fundacja Greenmind, po przeanalizowaniu przedstawionych dokumentów uważa, że rozmiary planowanych działań hodowlanych przewidzianych w Aneksie PUL dla Nadleśnictwa Białowieża nie są możliwe do pogodzenia z przewidzianymi prawem wymogami ochrony obszaru Natura 2000. Załączona przez RDLP Białystok do dokumentacji Prognoza oddziaływania Aneksu na środowisko nie daje żadnych podstaw do przyjęcia, iż w wyniku realizacji Aneksu nie nastąpi znaczące, negatywne oddziaływanie na integralność obszaru Natura 2000 PLC200004 "Puszcza Białowieska".

Literatura cytowana

- Beudert B, Bassler C, Thorn S, Noss R, Schroder B, Dieffenbach-Fries H, Foullois N, Muller J 2015. Bark beetles increase biodiversity while maintaining drinking water quality. *Conservation Letters* 8, in press.
- Czeczewik D. 2009. Foraging behaviour of White-backed Woodpeckers *Dendrocopos leucotos* in a primeval forest (Białowieża National Park, NE Poland): dependence on habitat resources and season. *Acta Ornithologica* 44: 109-118.
- Fahse L, Heurich M. 2011. Simulation and analysis of outbreaks of bark beetle infestations and their management at the stand level. *Ecol Model.* 222:1833-1846.
- Kajzer K, Sobociński W. 2012. Raport końcowy podsumowujący temat badawczy: „Określenie czynników determinujących populacje dzięcioła biało-grzbietego *Dendrocopos leucotos* i dzięcioła trójpalczastego *Picoides tridactylus* w Puszczy Białowieskiej”. Raport z projektu wykonanego w ramach umowy nr OR-2717-24/11, zawartej w dniu 5 kwietnia 2011 roku. Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych, Warszawa.
- Kaňa J, Tahovská K, Kopáček J 2012. Response of soil chemistry to forest dieback after bark beetle infestation. *Biogeochemistry*. DOI: 10.1007/s10533-012-9765-5: 1-15.
- Knapp PA, Soule PT, Maxwell JT. 2012. Mountain pine beetle selectivity in old-growth ponderosa pine forests, Montana, USA. *Ecol. Evol.* 3: 1141–1148;
- Lindenmayer DB, Burton PJ, Franklin JF. 2008. *Salvage logging and its ecological consequences*. Island Press, Washington.
- Millar CI, Westfall RD, Delaney DL, Bokach AL, Flint AL, Flint LE. 2012. Forest mortality in high-elevation whitebark pine (*Pinus albicaulis*) forests of Eastern California, USA; influence of environmental context, bark beetles, climatic water deficit, and warming. *Can. J. For. Res.* 42: 749–765.

- Müller J, Bußler H, Goßner M, Rettelbach T, Duelli P. 2008. The European spruce bark beetle *Ips typographus* in a national park: From pest to keystone species. *Biodivers Conserv.* 17: 2979-3001.
- Puettmann KJ, Coates KD, Messier C. 2009. *A Critique of Silviculture. Managing for Complexity.* Island Press, Washington.
- Six D, Biber E, Long E. 2014. Management for Mountain Pine Beetle Outbreak Suppression: Does Relevant Science Support Current Policy? *Forests* 5:103-133.
- Smit C, Kuijper DPJ, Prentice D, Wassen MJ, Cromsigt JPGM 2012. Coarse woody debris facilitates oak recruitment in Białowieża Primeval Forest, Poland. *For Ecol Manage.* 284:133-141.
- Walankiewicz W, Czeszczewik D, Chylarecki P. 2010. Dzięcioł biało-grzbioty *Dendrocopos leucotos* na obszarze Puszczy Białowieskiej w 2010 roku: rozmieszczenie, zmiany liczebności, zagrożenia i perspektywy przetrwania populacji. Raport z projektu. Pracownia na rzecz Wszystkich Istot. Białystok -Siedlce-Warszawa.
- Wesołowski T, Czeszczewik D, Rowiński P. 2005. Effects of forest management on Three-toed Woodpecker *Picoides tridactylus* distribution in the Białowieża Forest (NE Poland): conservation implications. *Acta Ornithologica* 40: 53-60.
- Xiong Y, D'Atri JJ, Fu S, Xia H, Seastedt TR 2011. Rapid soil organic matter loss from forest dieback in a subalpine coniferous ecosystem. *Soil Biology and Biochemistry* 43: 2450-2456.